

Szörényi László kreatívan képviseli a hagyományos felfogást, amely szerint történetírás és az irodalmi elbeszélés a megírás tekintetében testvérek. A tekintélyes filosz 1991-ben megbízást kap, legyen ő a római magyar nagykövet. A kormányváltásig, derekasan teljesíti is ezt a feladatot. A könyvében szereplő mulatságos történetek erről az időszakról szólnak, egy majdan megírandó emlékirat élénkítő betéteiként is olvashatóak. Személyes-történelmi visszaemlékezéseként és szépirodalomként is, hiszen a retorizáltság, a szöveg megformáltsága is erre predesztinálja a kötetet.

Payer Imre 73

SZEMÉLYES TÖRTÉNELMI ANEKDOTÁK

Szörényi László: *Éljen Kun*

Béla! Suzy nimfomán

Mert a nagykövet úr természetesen nem tud kibújni a bőréből. „Ha diplomataként dolgoztam is, filológusként éltem át a közszolgálat négy évét.” Könyve a közép-európai humor hagyományának jelentős darabja. Anekdotikusságában is ez a fajta humoremlékezet visszhangzik. Hogy volt-e valamilyen szövegekőzi hatás műve születésére, arról a szerző maga tesz említést. „Egyszer szerencsére, a követség melletti szálloda szemetesében találtam egy harmincas évekből való kidobott könyvet, amelynek ilyesfajta címe volt: A nevető diplomata [...] Az író – volt hivatásos diplomata – szórakoztató rémtörténetek sorozatában idézte fel pályája emlékezetét. Gondoltam, erre talán vállalkozhatom én is. Összeírtam több száz emléktöredéket, hívszavakat. Ezekből szeretnék most átnyújtani egy csokrot.” A szerző ezt a kommunizusból demokráciába vezető átmeneti korszakot leginkább a groteszk esztétikai minőségével, annak látásmódjával véli hitelesen bemutatathatónak. Még kialakulatlanok az új keretek, a régiak pedig már nem érvényesek. Ugyanakkor még itt van a diktatúra árnya, de már komikusan visszatérve, ahogy épp Marx írta, a történelemben az ismétlődés mindig komikus jellegű. A jövő viszont – mondjuk ki, tahóság-hurrikánnal fenyeget, a kommersz gagyisága szinte mindent elboríthat. Ez a két közeg együtt hat. “Másnap hajnalban el is indultam Rómába, követségem frissen megismert munkatársai vártak a repülőtéren, ragyogott a nap, a diadalmenetét átélő hadvezér tekintetével legeltettem szememet az előttem elterülő Örök Városon, majd bekanyarodtunk egy kis utcába, ahol még sohasem jártam. Via dei Villini. Az enyhén emelkedő utca jobb oldalán volt a Magyar Köztársaság Nagykövetsége a címerrel, vele szemben egy, egy villa kökerítésén pedig a következő, piros és fekete festékkel mázolt felirat ékeskedett és ékeskedik

mind a mai napig: Viva Béla Kun! – Susy nimfomane! (magyarul: Éljen Kun Béla! Susy nimfómán!) Diadaléret elszállt, sztoikus nyugalom visszatért, tudtam, hogy itthon vagyok.”

74 Élcesen jellemző, könnyed hangvétellő sztorikat olvashatunk, tömör, kerek szerkezetűeket. A szerzőről nem árt tudni, hogy élőszó-ban is remek mesélő. A humor forrása az, hogy a művelt és előkelő regiszter nemegyszer profán, sőt alantas közeggel szembesül. Ily módon akár emelkedett és alpári regiszter kerül egyetlen mondatba. A fejezetek is ezt a látásmódot viszik színre. A konzervatív bölcseész teljesen mai és profán körülmények közé kerül, és megállja a helyét, feltalálja magát az abszurdba hajló helyzetekben is. Amúgy remek társadalmi szatíráként nemcsak a hazai közélet egyes szereplőinek bumfordisága, butasága lepleződik le, hanem Olaszország közéleti embereinek egyseseiről is kiderül, hogy nemcsak kéjvágó, de korrupt is.

A stilisztika szintjén remekül szólal meg mindez, és nem utolsósorban ez a fajta bravúros nyelvi játékosság helyezi el Szörényi non-fiction-ját a szépirodalom világába is. Hiszen már a könyv első mondata megteremti azt a perspektívát, ami bevezeti az olvasót Szörényi László szemléletébe. Az archaikus és a mai jelentése a történelmi dátumnak, amely a vallásos, kulturális és politikai árnyalatot egyaránt hordozza - frívol eleganciával.

„Böjtmás havának idusán eszembe jutott egy régi március 15-e. Rómában voltam akkoriban nagykövetként.” 1991-ben az átmeneti korszakban, közvetlenül a diktatúra után és a még nagyon kialakulófélben levő demokráciában. A politikai és kulturális reprezentáció fonákját mutatja be a szerző, intelligens és bővérű szellemességgel. Érezhetően nagyon közel áll hozzá a barokk hagyomány, sikeresen és szípkázóan teszi azt maivá.

Poétikailag a csattanóra kihegyezett anekdota műfaját újítja meg a szerző. Nagyönökönikus a kompozíció. Érezhetően olvasóbarát a könyv. A szerző kifejezetten ügyel arra, hogy egyes fejezetek épp akkora terjedelműek legyenek, hogy a színvonalas szórakoztatás ne csapjon át fáradságba. Bár a műveltség vezérperspektívája a meghatározó. Innen ered ennek a humornak a szatírikus jellege, támadó, de nagyon elegáns, és fölényesen választékos. Szörényi László az ünnepi fogadások és utazások között megismerttet bennünket Itália rejtett kultúrkincseivel. Térben és időben kalauzol, gazdag a kínálat és kifinomult. Ebből a látószögből beszélődik el a silány. Kifigurázódik a szó retorikai és stilisztikai értelmében is.

Szörényi László könyvében a diplomácia udvarias és a filosz pedánsan kulturált nyelve szólal meg, oldódik egymásba a humor esztétikai minőségében. Az anekdotikus forma nyelvének jellemző jegeit használja fel játékos, ironikus elbeszélő mentalitásának megszólaltatására. A kilencvenes első éveinek, az elmúlt század, elmúlt évezred krónikáját olvashatjuk, azt,

ami a mából, túl az évezredfordulón eléggé különbözik. A megszilárdultabb intézményi közeg talán már nem annyira humoros. Szörényi László talán ezt is megírja, estleg összehasonlítva jelent és közelmúltat. Ahogy utal is rá sejtelmesen. „Nem fenyegetésből mondom, de még vannak megíratlan céduláim.” (*Kortárs Kiadó, Bp. 2012*)

75

Új Forrás 2013/6 – Payer Imre: Személyes történelmi anekdoták
Szörényi László: *Éljen Kun Béla! Suzy nimfomán*

Tóvárosi angolkerítési ház